

Nytt fra Kommunal- og distriktsdepartementet

Knut Grønntun, KDD-PLAN

Oslo 26.11.24

Vi må omstille oss!

Klima- og naturendringer

Avtagende petroleumsvirksomhet

Økt spenning i verden

Foto: Ingrid Vaagland St

Foto: Equinor

Foto: Henrik Skarkerud Andersen/Forsvaret

«Når tilgangen på kraft og areal blir knapp, kan konflikter mellom klima, natur og næringsutvikling komme til syne. Da trengs gode prosesser med lokal forankring og involvering av viktige samfunnsinteresser.» (Perspektivmeldingen)

Omstillingen får konsekvenser for arealplanleggingen

Meld. St. 35

(2023–2024)

Melding til Stortinget

Bærekraftig bruk og bevaring av natur

Norsk handlingsplan for naturmangfold

Meld. St. 18

(2023–2024)

Melding til Stortinget

Ein forbetra tilstand for villrein

Hensynet til jordvern er styrket

- Ny jordvernstrategi ble behandlet av Stortinget 15.06.23.
- Det nasjonale jordvernmålet for årlig omdisponering av dyrka mark satt til maksimalt 2 000 dekar innen 2030.
- Kommunene bør vurdere om arealer som er avsatt til formål som innebærer omdisponering av dyrka jord skal tilbakeføres til LNFR-formål.
- Gjennom behandling av innsigelsessaker mv har regjeringen gitt tydelige signaler om et sterkere jordvern

Det legges til rette for grønn omstilling, bærekraftig verdiskaping og lønnsomme arbeidsplasser i hele landet.

Næringsarealer planlegges med et regionalt perspektiv, og energibruk, krafttilgang, gjenbruk og mer effektiv utnyttelse av eksisterende næringsarealer og infrastruktur inngår i planvurderingene.

1 Innledning

Regjeringen skal hvert fjerde år legge fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet. Det går fram av plan- og bygningsloven paragraf 3-5 og 6-1. Forventningene skal følges opp i arbeidet med planstrategier og planer i fylkeskommunene og kommunene og legges til grunn av statlige myndigheter når de deltar i planprosessene.

1.1 De nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging
Dette forventningsdokumentets viktigste prioritering den kommende fireårsperioden er å etablere et felles grunnlag for planene, kommunene og statlige myndigheter. Dette dokumentet er retningsgivende for planleggingen og skal ivareta de nasjonale målene og hensyn som er uttrykt i sammenheng med de

4 | Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027

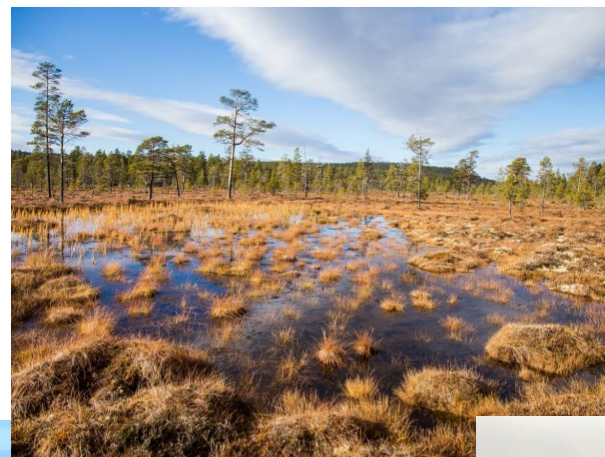

3 Trygge og inkluderende lokalsamfunn

Norge er variert og mangfoldig, og dette mangfoldet er verdifullt. Regjeringen er opptatt av at fylkeskommunene og kommunene i planleggingen legger til rette for trygge og inkluderende lokalsamfunn i hele landet. Et sosialt bærekraftig samfunn forutsetter at vi lykkes med å utvikle store og små byer, større og mindre tettsteder og spredte strøk, slik at det er godt å bo, leve og arbeide der.

Samfunns- og arealplanleggingen skal sikre trygge og inkluderende omgivelser og sosiale arenaer som inkluderende og varierte, med tilgang til tjenester for alle deler av befolkningen. Lokalsamfunn og nabolag i by og bygd skal være trygge og inkluderende for alle deler av befolkningen. Attraktive og godt planlagte områder med tilgang til natur og varierte tilbud er viktig for identitet, folkehelse, og

12 | Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027

5 Klima, natur og miljø for framtida

Parisavtalen om klima og det globale rammeverket for naturmangfold gir rammer for nasjonal politikk og er sentrale for at bærekraftsmålene kan nås. Langsiktig velferd, verdiskaping og livskvalitet i tråd med bærekraftsmålene er avhengig av at mange hensyn ivaretas samtidig: Vi må opprettholde intakte økosystemer, ivareta naturmangfoldet, kulturmiljøer og friluftslivsrområder og begrense og tilpasse oss klimaendringene, samtidig som vi sikrer videre utvikling av gode offentlige tjenester, infrastruktur og lønnsom næringsvirksomhet.

Regjeringen mener helhetlig samfunnsplanlegging må bidra til at innsatsen i miljøet sees i sammenheng og på tvers. Viktige tema i regionale og kommunale planer framover vil være hensyn til nødvendige omstillinger til et klimarobust lavtstilt og langsiktig arealbruk og helhetlig forvaltning av vannressursene.

24 | Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027

2 Samordning og samarbeid i planleggingen

Regional og kommunal planlegging er fylkeskommunenes og kommunenes viktigste styringsverktøy for en bærekraftig samfunnsutvikling basert på lokalt folkestyre. Regjeringen mener det er viktig at det i samfunns- og arealplanleggingen legges til rette for trygge, bærekraftige og levende lokalsamfunn i hele landet. De overordnede planene skal peke ut retning for samfunnsutviklingen, bidra til at bærekraftsmålene nås, og samordne oppgaver og hensyn som er viktige for

å få til dette. Oppdaterte planer er nødvendig for å ta tak i aktuelle utfordringer og for å sikre at nasjonale rammer og mål følges opp. Planprosesser som er åpne og involverende gir legitimitet til vedtatte planer. Det er samtidig viktig at planene er realistiske og legger til rette for effektiv ressursbruk i det offentlige og for private. Dette krever en tett kobling mellom overordnet planlegging og økonomiplanlegging.

Vedtatt ved kongelig resolusjon 20. juni 2023 | 7

4 Velferd og bærekraftig verdiskaping

Framtidens velferd og verdiskaping må utvikles innenfor rammen av sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft. Regional og kommunal planlegging er viktige verktøy for å legge til rette for grønne næringer og overgangen til en mer sirkulær økonomi, sikre god infrastruktur og bidra til omstilling i offentlig sektor. Helhetlig planlegging er nødvendig for å sikre ressursgrunnlaget for utvikling av natur- og kulturbaserte næringer som landbruk, reindrift, fiskeri og reiseliv.

Et bærekraftig velferdsamfunn med levende distrikter er avhengig av at det skapes verdier i hele landet. Gode rammebetingelser for et mangfoldig, bærekraftig og konkurransedyktig næringsliv er sentralt. Fylkeskommunene og kommunene kan gjennom sin planlegging og kunnskap om regionale og lokale forutsetninger og fortrinn gi et betydningsfullt bidrag til å stimulere bærekraftig næringsutvikling i hele bredden av næringslivet, og dermed bidra til å tilrettelegge for vekstkraftige regioner og lokalsamfunn.

18 | Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027

6 Samfunnssikkerhet og beredskap

Sikre og oversiktlige lokalsamfunn er den viktigste rammen for at vi alle skal ha en trygg hverdag. Fylkeskommunene og kommunene kan som planmyndigheter bidra til dette ved å legge til rette for at ny utbygging er trygg mot naturfare nå og i framtidens klima, og mot ulykker og annen samfunnsrisiko. Dette sikres best gjennom tverrfaglig og helhetlig arbeid med samfunns- og

arealplaner, risiko- og sårbarhetsanalyser og beredskapsplaner. Samfunnet er avhengig av at planleggingen sikrer arealer for matproduksjon og bidrar til tilgang til rent og tilstrekkelig drikkevann, kraftforsyning og kommunikasjon. God beredskap er også avhengig av at Forsvarets arealbehov ivaretas.

30 | Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027

Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet

Statlige planretningslinjer for klima og energi

Tid for «planvask»

«Ved revidering av kommuneplanens arealdel, vurderer kommunen om tidligere godkjent arealbruk skal endres av hensyn til klima, naturmangfold, kulturmiljø, jordvern, reindrift, klimatilpasning, samfunnssikkerhet og et hensiktsmessig utbyggingsmønster.»

(Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging)

Statistikk og arealregnskap

- Skaffe oversikt over arealene
- Etablere felles kunnskapsgrunnlag
- Dialogverktøy i planprosessene
- Fokus på natur som tema

Arealregnskap i kommuneplan

Revisjon av forskrift om konsekvensutredninger

Nye utredningskrav skal forebygge naturtap

16.10.2024 15:00:07 CEST | [Miljødirektoratet](#) | Pressemelding

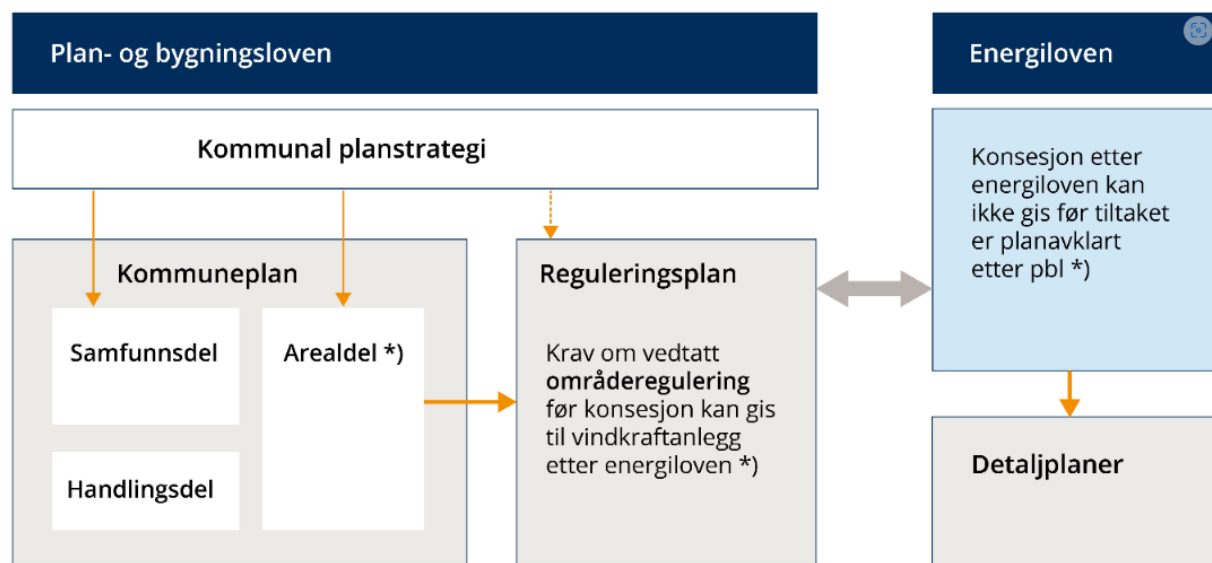
Miljødirektoratet foreslår å skjerpe og tydeliggjøre kravene til konsekvensutredninger av miljø, og vil åpne for kontroll av utbyggenes utredninger.

Foto: Tormod Ellingsen

Vind og sol

*) Ikke krav om avklaring av vindkraft i kommuneplanen, det kan skje direkte gjennom områderegulering.

*) Kommunene kan pålegge tiltakshaver å utarbeide slik plan. Reglene for private planforslag etter § 12-11 gjelder.

*) Ikke krav om parallell prosess pbl og energilov, men det tilrås der det ligger til rette for det.

Klimahensyn og planlegging – aktuelle prosesser

- Utredning/veiledning om handlingsrom i plan- og bygningsloven (PBL)
- Styrke plan- og bygningsloven som klimalov
- Verktøy for beregning av klimaeffekter av planforslag
- De nye statlige planretningslinjene
- Vindkraft inn i PBL i 2023 – jobber nå med solkraft
- Forbud mot bygging på myr

Områdesatsinger i levekårsutsatte områder

- Avtalebasert samarbeid mellom stat og kommune om en felles ekstra innsats for bedre levekår i enkelte byområder med betydelige levekårsutfordringer
- 14 avtalekommuner: Bergen, Drammen, Fredrikstad, Gjøvik, Halden, Indre Østfold, Kristiansand, Larvik, Oslo, Skien, Sarpsborg, Stavanger, Tromsø og Trondheim
- Kommunene leverer programbeskrivelser og årlige handlingsplaner
- Nettverksbygging og erfaringsoverføring. Nasjonal erfaringskonferanse om områdesatsinger.

Meld. St. 28

(2022–2023)

Melding til Stortinget

Gode bysamfunn med små skilnader

Kompetanseløft for natur og klima i planlegging

- Webinarserie og møteplass for kommuner
- Klimatilpasning, utslippskutt og naturmangfold i planarbeid.
- 10 webinarer totalt i 2024 – fortsetter i 2025
- 400-500 deltakende per gang
- Etterbruksverdi
- 90 % fornøyd eller svært fornøyd
- Evaluering etter hvert arrangement

www.regjeringen.no/id3021431

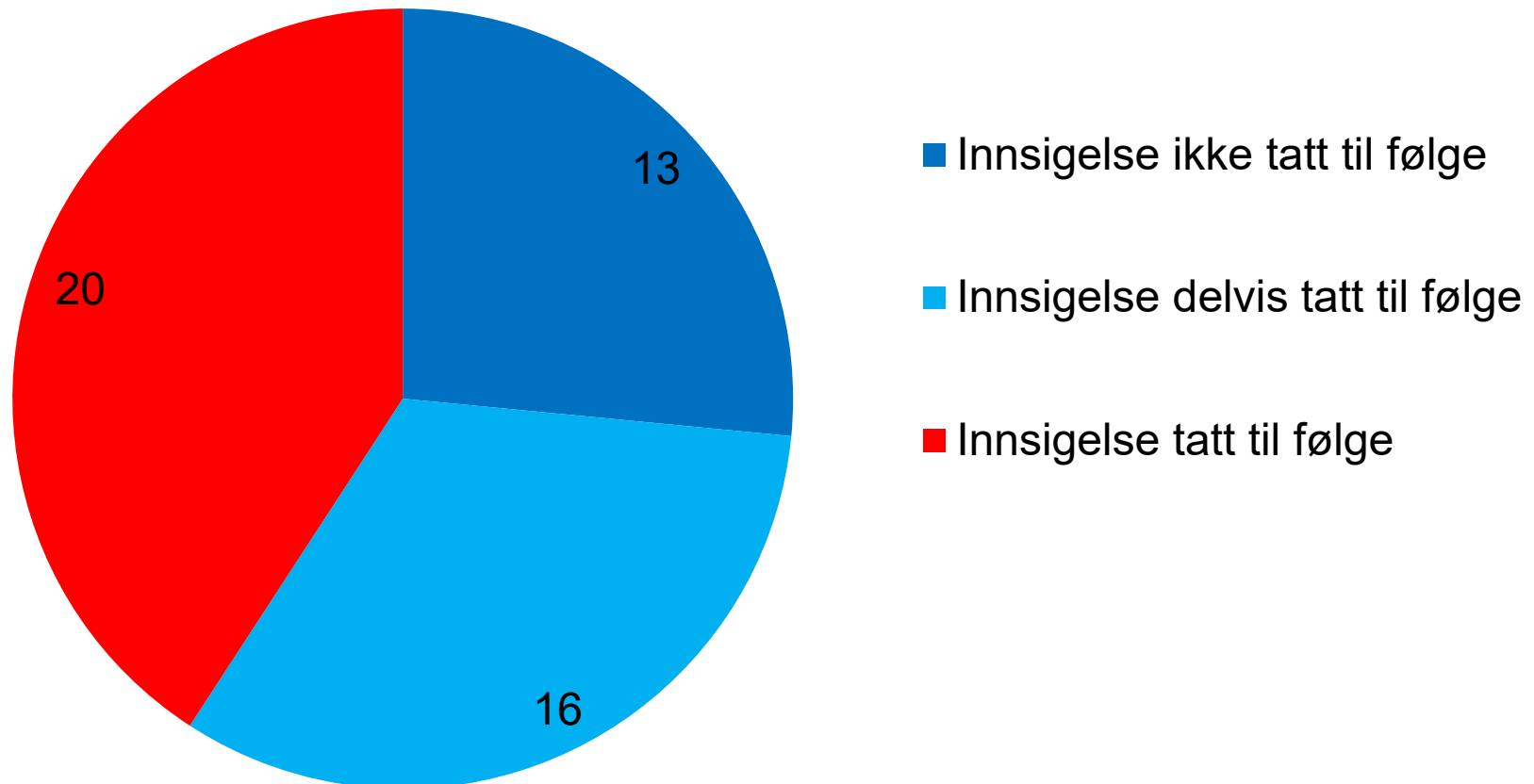
Kunnskapsarena for natur og klima i planlegging

Temasider og påmelding til webinar

Her finner du mer informasjon om hver temabok, påmelding til webinarer, opplak og lenker til veiledning, verktøy og andre ressurser. Alle webinarer går fra kl. 09.00 til 11.00.

- › **5. mars: Klima- og naturhensyn i planstrategien**
Temaside og webinar om planstrategi i kunnskapsarenaen for klima og natur i planlegging
- › **19. mars: Hvordan ta hensyn til naturmangfold i planarbeid**
Temaside og webinar om hvordan kommunene kan jobbe med natur og naturmangfold i planarbeidet.
- › **9. april: Hvordan redusere klimagassutslipp gjennom planarbeid**
Temaside og webinar om hvordan kommunene kan bruke planarbeidet til å redusere utslipp av klimagasser.
- › **30. april: Hvordan bruke planarbeidet til effektiv klimatilpasning**
Temaside og webinar om hvordan kommunene bruke planarbeidet til å styrke arbeidet med klimatilpasning.
- › **21. mai: Synergier og målkonflikter, natur og klima i planarbeid**
Temaside og webinar om synergier og målkonflikter mellom natur, utslippsreduksjoner og klimatilpasning i planarbeid.
- › **17. september: Planrevisjon og planvask for klima og natur**
Temaside og webinar om hvordan kommunene kan samarbeide og planvask for å styrke hensynet til klima og natur i planarbeidet.
- › **15. oktober: Arealregnskap, naturregnskap og klimagassregnskap**
Temaside og webinar om de ulike regnskapene som er aktuelle for planarbeid, som arealregnskap, naturregnskap og klimagassregnskap.
- › **5. november: Medvirkning og involvering i planarbeid**
Temaside og webinar om hvordan kommunene kan bruke medvirkning og involvering for å styrke hensynet til klima og natur i planarbeidet.
- › **26. november: Kommunesamarbeid for klima- og naturhensyn i plan**
Temaside og webinar om hvordan kommuner kan samarbeide med hverandre og med regionalt nivå for å styrke klima- og naturhensyn i planarbeidet.
- › **10. desember: Lag beslutningsgrunnlaget for klima- og naturhensyn**
Temaside og webinar om hvordan man kan lage et faglig godt beslutningsgrunnlag for klima- og naturhensyn i plan og andre saker.

Innsigelsessaker avgjort av Støre-regjeringen per 30. oktober 2024

PLAN på regjeringen.no

Planlegging

etter plan- og bygningsloven

På disse sidene finner du veiledning til plandelen i plan- og bygningsloven, lenker til nyttige ressurser og en innføring i plansystemet på ulike nivå. Du finner også informasjon om forskjellige hensyn og fagtema som er viktig for god planlegging. Planlegging er viktig for å utvikle bærekraftige samfunn, og sikre felles verdier og grunnleggende levekår for alle.

Veiledning og overordnede føringer til planlegging

På denne siden finner du veiledere om planlegging etter plan- og bygningsloven. I tillegg finner du gjeldende nasjonale forventninger og SPR. Du finner også høringer, rundskriv, tolkningsuttalelser, lovkommentaren og spørsmål og svar.

Fagtema i planlegging

Fagtema beskriver hvordan forskjellige hensyn og sektorinteresser skal håndteres i planlegging. Vi har samlet en rekke tema som er nevnt i formålsbestemmelsen i pbl, samt i enkeltbestemmelser, forskrifter, statlige planretningslinjer, nasjonale forventninger m.m.

Innføring i plansystemet og prosessene

Her finner du en innføring i plandelen av plan- og bygningsloven og hvordan plansystemet fungerer. Du finner overordnede føringer og veiledning til de enkelte trinnene og delene av planprosessen, enten den skjer i din kommune, fylke/region eller nasjonalt.

Mer om planlegging

Avgjørelser i innsigelsesaker

Digital fremstilling av arealplan og planregister

Kunnskapsgrunnlaget i planlegging

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027

Nettstedskart for www.planlegging.no

Ny i jobben som planlegger

Planforskning for ei bærekraftig samfunnsutvikling

Plannytt

Regelverk for konsekvensutredninger

Rapporter om planlegging, geodata, by- og stedsutvikling

Statlig lokaliseringspolitikk

Webinarer om natur og klima i planlegging

By- og stedsutvikling

På disse sidene får du veiledning i hvordan du kan planlegge og utvikle byer og tettsteder til beste for innbyggere, næringsliv og miljøet. Du finner også verktøy og ressurser som kan være til nytte når du skal gjennomføre planene og tiltakene dine.

Planlegging for attraktiv by- og stedsutvikling

På denne siden finner du veiledning og ressurser til hjelp i planlegging av gode byer og steder. Du får også en oversikt over ulike aktørers ansvar og rolle i dette arbeidet.

Verktøy og ressursmiljøer

Her finner du beskrivelse av aktuelle verktøy og ressurser og lenker til veiledning og eksempler til nytte i by- og stedsutvikling. Du finner også en oversikt over et utvalg viktige, nasjonale ressursmiljøer.

Nasjonale tilskuddsordninger

Offentlige og private tilskuddsordninger kan være et supplement til kommunale budsjetter og private bidrag i arbeidet med å utvikle byer og tettsteder. Her finner du en oversikt over et utvalg nasjonale tilskuddsordninger med relevans for by- og stedsutvikling.

Mer om by- og stedsutvikling

Attraktiv by - Statens pris for bærekraftig by- og stedsutvikling

Bærekraftig arealutvikling i store byområder (byvekstavtaler)

Europarådets landskapspris

Klimanøytrale og smarte byer under Horisont Europa

Nasjonale ressursmiljøer

Nettstedskart by- og stedsutvikling

Offentlig-privat samarbeid om attraktive og levende bysentrum

Områdesatsinger

Statlig lokaliseringspolitikk

Kart og eiendomsdata

Tema

Kommunal- og distriktsdepartementet

Kommunal- og distriktsdepartementet har ansvaret for statens kart- og geodatapolitikk. På disse sidene kan du lese om geografisk informasjon (geodata), tinglysning og tinglysningsloven, og matrikkelen og matrikellova.

Geodata

Her får du en kort introduksjon til hva geodata er og hva det kan brukes til, og en innføring i nasjonal geografisk infrastruktur. Du finner også informasjon om Kommunal- og distriktsdepartementets rolle som ansvarlig for statens kart- og geodatapolitikk.

Tinglysning

Kommunal- og distriktsdepartementet har det administrative ansvaret for tinglysning i fast eiendom og boretter, og ansvaret for forskriftene til tinglysningsloven.

Matrikkelen og matrikellova

Matrikkelen er det offisielle registeret over fast eiendom i Norge. Matrikkelen omfatter bl.a. opplysninger om eiendomsgrenser, adresser, bygninger, boliger og gårds- og bruksnummer.

Relaterte tema og innsikt

Planlegging

Det offentlige kartgrunnlaget (DOK)

Ledninger i grunnen

Sjekk din eiendom på nettet (kartverket.no)

Geodesi

Tinglysningsloven, matrikelloven og geodatалоven på engelsk

www.planlegging.no

www.stedsutvikling.no

www.regjeringen.no/kart

Kommunal- og distriktsdepartementet

Plannytt - nyhetsbrev om planlegging

Plannytt Nyhetsbrev om plan etter plan- og bygning

Plannytt Nyhetsbrev om plan etter plan- og bygning

Plannytt Nyhetsbrev om plan etter plan- og bygning

Plannytt Nyhetsbrev om plan etter plan- og bygning

Plannytt Nyhetsbrev om plan etter plan- og bygning

Plannytt Nyhetsbrev om plan etter plan- og bygning

Kunnskapsarena natur og klima

Webinarserie om
Gjennom heile 2024 arrangerer Miljødirektoratet ei rekke webinarer arrangert i alt ti webinarer, med planstrategien. Fleire kommuner med på å gjø innspel til kva tematikk og form på webinarer, verktøy og andre ressursar.

Planlegging et

Høring - Statlige planer for arealbruk og mobilitet
Kommunal- og distriktsdepartementet og Miljødirektoratet har utarbeidd planretningslinjer for samordning mellom ulike aktører i arealplanlegging og mobilitet. [Pressemelding: Vil ta meir og meir ansvar for arealplanlegging og mobilitet](#)
[Høring - forslag til nye statlige planretningslinjer for arealplanlegging og mobilitet](#)

Planlegging et

Ledig stilling i planavdelingen i kommunal- og distriktsdepartementet
Stillingen innebærer ansvar for oppfølging og leveranser knyttet til samordning mellom ulike aktører i arealplanlegging og mobilitet. Revisjonen av planen bidrar også til å styrke samarbeidet mellom kommuner og departementet. [Arbeidsoppgaver i kommunal- og distriktsdepartementet](#)

Startpakke for ny vindkraft
Planavdelingen i Kommunal- og distriktsdepartementet har utarbeidd en startpakke som gir oversikt over de viktigste reguleringskravene for vindkraftanlegg i kommunale planer. [Tilbakemeldingsskjema](#)

Ny veileder om vindkraft
Første juli 2023 ble det utgitt en ny veileder om vindkraftanlegg i kommunale planer. Veilederen er utgitt av KDD og ED og gir informasjon om hvordan plan- og konsesjonsprosessene kan gjennomføres og samordnes. [Veilederen omtaler også kravene til vindkraftanlegg i kommunale planer](#)

Planlegging et

Høring - reviderte statlige planer for arealbruk og mobilitet
Kommunal- og distriktsdepartementet har utarbeidd reviderte planretningslinjer for arealplanlegging og mobilitet. [Høring - reviderte statlige planretningslinjer for arealplanlegging og mobilitet](#)

Planlegging et

Video om forslaget til nye statlige planretningslinjer for arealplanlegging og mobilitet

Å vokse opp i levekårsutsatte områder. Ida Stenbråten Harildstad fra Kommunal- og distriktsdepartementet i samtale med Leo Ajkic og Don Martin. Foto: Jan Hausken, KDD

Erfaringskonferansen om områdesatsinger
Kommunal- og distriktsdepartementet arrangerer den nasjonale erfaringskonferansen om områdesatsinger i Oslo den 26. og 27. september.

Ca. 2800
abonnenter
6 utgaver i året

A large, leafy tree stands in the center of a grassy field. The tree's shadow is cast across the grass. In the background, there is a dense forest of green trees under a clear blue sky. The overall scene is bright and sunny.

Takk for oppmerksomheten!

